

MASTER OF ARTS IN MUSICAL

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

OPLEIDINGSACCREDITATIE OP MAAT VAN DE EIGEN REGIE •
BEOORDELINGSRAPPORT

29 MEI 2025

Inhoud

1	Abstract	4
2	Rapportage van het onderzoek van de commissie	6
	De voorbereiding van de commissie	6
	De dialoog met de opleiding	6
3	Oordeel	23
	Bijlage 1: Administratieve gegevens van de instelling en de opleiding.....	25
	Bijlage 2: Opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR)	26
	Bijlage 3: Samenstelling van de commissie.....	27
	Bijlage 4: Programma voor de dialoog met de opleiding.....	28
	Bijlage 5: Verantwoording.....	29
	Bijlage 6: Overzicht van het bestudeerde materiaal.....	30

1 Abstract

Op basis van het gevoerde onderzoek naar de kwaliteit van de Master of Arts in Musical van Erasmushogeschool Brussel, komt de commissie tot een positief oordeel. De commissie bestudeerde het ingediende zelfevaluatierapport van de opleiding en formuleerde op basis hiervan gerichte vragen. Tijdens het locatiebezoek op 24 en 25 april 2025 ging zij hierover in dialoog met de betrokkenen van de opleiding.

De gesprekken gaven de commissie inzicht in waar de master toe wil opleiden: performers die zowel uitvoerend als creatief een meerwaarde kunnen betekenen in het musicalwerkveld. De invulling van het opleidingsprogramma laat met de sterke nadruk op makerschap toe dat afgestudeerden op termijn tegemoet zullen komen aan de vastgestelde nood aan goed opgeleide uitvoerders met een creatieve kijk in de sector. Via doordachte keuzes zoals de geleidelijke opbouw van de auditietraining, de collectieve opzet van het eigen werk en de invulling van de masterproef, stimuleert de opleiding de ontwikkeling van creativiteit en autonomie bij haar studenten.

De commissie beschouwt stage als een belangrijk en waardevol onderdeel van het opleidingsprogramma. De bijbehorende spreiding van de stagetrajecten heeft echter organisatorische gevolgen: bijna elke student volgt een individueel traject, de gezamenlijke lessen en feedbackmomenten zijn schaars, opdrachten verlopen vaak individueel en digitaal. De opleiding beschikt over een betrokken docententeam dat met grote flexibiliteit inspeelt op deze individuele trajecten.

De opleiding toont zich zelfkritisch en onderhoudt een nauwe dialoog met het werkveld, onder meer via de resonantiecommissie. Dankzij de korte communicatielijnen worden suggesties uit het werkveld vaak snel vertaald naar concrete aanpassingen in het programma, waardoor het afstudeerprofiel goed aansluit bij de noden van de Vlaamse (en internationale) musicalsector. Ook de internationale uitwisselingen dragen ertoe bij dat de opleiding haar profiel scherper kan afbakenen binnen het bredere Europese landschap. Tot slot spreekt het opleidingsteam een duidelijke toekomstvisie uit: het verwacht een versterking van de kwaliteit van de instroom via de afgestudeerden uit de nieuwe educatieve master, die sinds kort actief zijn als lesgever in het deeltijds kunstonderwijs, in vooropleidingen en de bachelor, en op die manier het niveau van deze opleidingen op een positieve manier beïnvloeden. Waar de huidige masteropleiding focust op de integratie van zang, spel en dans, leeft tegelijk de droom om op lange termijn een master-na-mastertraject uit te bouwen dat verdere specialisatie als maker in de deeldisciplines toelaat.

In een afsluitende dialoog ging de commissie in gesprek met de verantwoordelijken uit de opleiding en instelling. Uit dit gesprek bleek dat het locatiebezoek door zowel de commissie als de opleiding als leerzaam werd ervaren. Tegelijkertijd toont de opleiding zich bewust van de mogelijke suggesties of groeikansen die de commissie heeft kunnen vaststellen.

Met het oog op de continue verbetering van de opleiding, formuleert de commissie naar aanleiding van haar onderzoek enkele aanbevelingen:

- Zorg voor een verbreding van de instroom in de opleiding en rekruteer hiertoe ook actief talent van buiten de eigen bacheloropleiding;
- Bewaak de draagkracht van het docententeam in het licht van de grote mate aan flexibiliteit in de opleiding;

- Voorzie in systematische en formele feedback- en beoordelingsmomenten om de voortgang van studenten op te volgen;
- Blijf, in overleg met de hogeschool, inzetten op kwaliteitsvolle infrastructuur en centrale en actuele bibliotheekvoorzieningen;
- Herbekijk de balans tussen individuele en collectieve werkvormen en hou hierbij rekening met de continuïteit in training van de deeldisciplines.

2 Rapportage van het onderzoek van de commissie

2.1 De voorbereiding van de commissie

Ter voorbereiding op het locatiebezoek las de commissie het zelfevaluatie-rapport dat *EhB School of Arts Royal Conservatoire of Brussel* indiende voor de opleiding *Master of Arts in Musical*. Op basis daarvan formuleerde elk commissielid eerste indrukken en openstaande vragen. Tijdens de voorbereidende vergadering op 24 april 2025 besprak de commissie de geformuleerde vragen en bereidde ze de dialoog met de opleiding voor.

Het zelfevaluatie-rapport schetst een beeld de opleiding Musical die in 1994 werd opgericht binnen het Koninklijk Conservatorium Brussel (KCB) als optie van de masteropleiding Drama. De opleiding onderscheidde zich al snel door haar focus op de integratie van toneel, zang en dans. Na de onderwijshervormingen verzelfstandigde de opleiding als professionele bachelor in 2011 en tien jaar later ging ook de academische masteropleiding van start.

De commissie was onder andere benieuwd welk profiel de opleiding beoogt en op basis waarvan dit profiel tot stand kwam. Zo wilde de commissie graag meer inzicht krijgen in hoe de opleiding de focus op het makerschap invult. Daarnaast wilde ze graag weten over de wijze waarop het streven naar evenwaardigheid in de drie deeldisciplines zang, dans en spel wordt gerealiseerd. Ze merkte ook op dat stage een belangrijke rol speelt binnen het opleidingsprogramma en was benieuwd hoe dit concreet wordt ingevuld, evenals welke rol timemanagement daarbij speelt. Verder formuleerde de commissie enkele vragen over mentaal welzijn van studenten, diversiteit en de balans tussen individueel en collectief werk. Tot slot wilde ze graag een beter beeld krijgen van hoe de opleiding afstemt met het werkveld en internationale *peers*.

2.2 De dialoog met de opleiding

Op 24 en 25 april 2025 vond het locatiebezoek van de commissie plaats op Campus Kaai van de Erasmushogeschool Brussel. De commissie ontmoette er de eerste dag de opleidings-verantwoordelijken en studenten en woonde 's avonds een toonmoment bij met studenten uit het derde jaar van de bacheloropleiding en studenten uit de masteropleiding. Op 25 april ontmoette de commissie achtereenvolgens de docenten en de vertegenwoordigers van het werkveld en alumni. De commissie maakte gebruik van het vrij moment om opnieuw in dialoog te gaan met het opleidingshoofd en de studentenbegeleider KCB van Erasmushogeschool Brussel. Na afloop van alle gesprekken hield de commissie een intern beraad waarin alle verzamelde input werd besproken. Het locatiebezoek werd afgerond met een afsluitende dialoog tussen de opleiding en de commissie waarin enkele eerste bevindingen werden gedeeld. Wat volgt is een thematisch overzicht van de inzichten die de commissie tijdens het locatiebezoek heeft opgedaan.

Beoogd profiel

In het zelfevaluatie-rapport las de commissie dat het doel van de Master in Musical is om getalenteerde, maatschappijbewuste studenten op te leiden tot kritische persoonlijkheden en onderzoekende kunstenaars, die zowel creatief als uitvoerend een meerwaarde kunnen betekenen in het musicalwerkveld en in de podiumkunsten. Naast een doorgedreven beheersing van de drie artistieke disciplines zang, dans en spel en de creatieve uitingen hiervan, beoogt de opleiding afgestudeerden af te leveren die bezitten over evenzeer

productionele en onderzoekscompetenties om tot een volwaardige artistieke creatie te komen, zo las de commissie.

Het opleidingshoofd vertelde aan de commissie dat de nood aan innovatie binnen het werkveld een belangrijke drijfveer was achter de keuze voor het inrichten van de masteropleiding. De musicalsector is sterk afhankelijk van het publiek dat naar de zalen komt, waarbij het huidige aanbod vaak gericht is op familievriendelijke producties. Volgens het opleidingshoofd schuilt hierin een risico op uitholling van het vak. Net daarom wil de opleiding inzetten op een nieuwe generatie afgestudeerden die niet alleen kunnen uitvoeren wat een producent vraagt, maar ook kritisch en creatief kunnen nadenken over nieuwe verhalen, vormen en doelgroepen. De masteropleiding Musical wil de studenten de nodige *knowhow* en faciliteiten bieden om eigen ideeën artistiek te ontwikkelen, zo vertelde het opleidingshoofd. De studenten worden gestimuleerd om vanuit hun eigen artistiek onderzoek iets nieuws te creëren: gaande van de vraag "*wat wil ik vertellen?*" tot het concrete proces "*hoe vertaal ik dat van de tafel naar de vloer?*".

Tijdens het locatiebezoek kreeg de commissie de gelegenheid om met vertegenwoordigers uit het werkveld te spreken. Zij bevestigden dat er binnen het Vlaamse musicalveld een groeiende openheid is voor afgestudeerden die ook creatief willen bijdragen, met tegelijkertijd een blijvende vraag naar goed opgeleide uitvoerders. Omdat deze vraag in Vlaanderen niet altijd kan worden ingevuld, worden er volgens hen soms *performers* uit Nederland aangetrokken. De commissie waardeert het dat de masteropleiding de studenten wil stimuleren om ook creatieve rollen te verkennen en vindt het positief dat ook de alumni en de studenten zich kunnen vinden in de gekozen koers van de masteropleiding. Deze laatsten vertelden dat hun creatiedrang werd gestimuleerd tijdens de bachelor en dat de master hen vervolgens toeliet deze verder uit te diepen. Ook de docenten onderschrijven de visie van de opleiding en zetten hun schouders onder de doelstellingen van het masterprogramma.

Makerschap

De opleiding wenst dit beoogd profiel te realiseren door in het opleidingsprogramma een belangrijke nadruk op makerschap te leggen. Dit houdt in dat studenten gestimuleerd worden om hun eigen artistieke ideeën tot uiting te brengen op de scène en dat zij leren via welke kanalen ze deze creaties met de buitenwereld kunnen delen, zo las de commissie in het zelfevaluatie rapport. De studenten blijken evenwel soms onrealistische verwachtingen te hebben over het niveau van makerschap, waarbij sommigen ervan uitgaan dat de opleiding volwaardige makers aflevert. De commissie was benieuwd hoe de opleiding dit makerschap concreet vertaalt in het opleidingsprogramma en welke resultaten zij daarbij precies beoogt. Ze maakte van het locatiebezoek gebruik om hierover met de verschillende gesprekspartners in dialoog te gaan.

De commissie vernam dat makerschap op diverse manieren vorm krijgt binnen het opleidingsprogramma. Zo worden de examens van de vakken zang, spel en dans ingericht als individuele maakopdrachten waarbij studenten niet alleen hun uitvoerende vaardigheden tonen, maar ook hun vermogen om artistieke keuzes te maken en te onderbouwen. Daarnaast is er het collectieve eindproject 'eigen werk' waarin de studenten in klasverband samenwerken aan een volledige productie. De commissie stelt vast dat dit collectief project wordt geconcipieerd als een geïntegreerd maaktraject waarin creatie, uitvoer en ondernemerschap samenkomen. De studenten nemen hierin zelf de verantwoordelijkheid

over zowel de inhoudelijke als de productionele aspecten, van planning tot uitvoering. Hoewel de studenten bij aanvang nog begeleid worden door een docent-dramaturg, wordt deze begeleiding geleidelijk aan losgelaten zodat ze als collectief zelfstandig kunnen functioneren.

Volgens de docenten biedt het makerschap, alsook het stimuleren van zelfsturing, een belangrijke meerwaarde van de masteropleiding ten opzichte van de bachelor. Ze vertelden dat de drang om te creëren vaak vanuit de studenten zelf komt en dat de opleiding hen stimuleert om initiatief te nemen, bijvoorbeeld door het aanbieden van vakken zoals zakelijk beleid. Volgens de docenten maakt de focus op makerschap het mogelijk dat afgestudeerden niet alleen uitvoerend maar ook creërend zijn en op die manier mee vorm kunnen geven aan de verdere ontwikkeling van het musicalwerkveld in Vlaanderen. De docenten verwezen ook naar concrete voorbeelden van alumni die inmiddels hun eigen initiatieven hebben opgestart en op die manier zelf hun sporen in de sector nalaten.

Van de studenten hoorde de commissie dat ze over het algemeen tevreden zijn over de balans tussen het uitvoerende en het creatieve luik binnen de masteropleiding. Waar de meeste studenten met een uitgesproken uitvoerende ambitie aan de bacheloropleiding waren begonnen, groeide bij sommigen gaandeweg het besef dat het maken hen minstens evenveel voldoening gaf als het *performen*. De masteropleiding biedt volgens de studenten voldoende mogelijkheden om beide aspecten te combineren: zo worden ze uitgedaagd om zelf materiaal te maken én uit te voeren. Het opleidingshoofd vertelde dat de opleiding de afgelopen jaren met groot genoegen en verwondering heeft gekeken naar de originele en persoonlijke creaties van haar studenten.

Van de vertegenwoordigers uit het werkveld hoorde de commissie dat de masterstudenten die een creatieve stage lopen merkbaar creatiever zijn, meer initiatief nemen en meer bewustzijn tonen over het bredere productieproces dan studenten die een louter uitvoerende stage lopen. Hoewel afgestudeerden vanzelfsprekend niet zomaar direct een creatieve positie kunnen innemen in grotere productiehuisen, vormt hun kritische en creatieve blik een meerwaarde in de professionele praktijk van bepaalde productiehuisen. De alumni vertelden dat de masteropleiding hun artistieke bewustzijn heeft verdiept en hen heeft geholpen om hun uitvoerende praktijk vanuit een breder perspectief te benaderen. Ze vertelden dat ze, onder meer door de masterproef en door het ontwikkelen van een dramaturgisch bewustzijn, leerden nadenken over hun rol in het geheel van een productie en zich bewuster zijn geworden over het creatieproces. Waar in een uitvoerende stage de rol eerder functioneel en technisch benaderd wordt, ziet men zichzelf in een creatieve stage als deel van een groter geheel en wordt er een meer filosofische en reflectieve kijk op artistieke keuzes ontwikkeld, zo hoorde de commissie.

De commissie komt tot de conclusie dat de nadruk op makerschap binnen de opleiding een weloverwogen en relevante keuze is, waarmee de opleiding expliciet inspeelt op de nood aan innovatie en creatieve profielen binnen het musicalwerkveld. Deze benadering wordt breed gedragen door de betrokkenen bij de opleiding: de studenten ervaren het makerschap als een kans tot verdieping, de alumni getuigden over een verruimd artistiek bewustzijn en ook het werkveld ervaart een onderscheid in creativiteit en initiatief tussen uitvoerende en creatieve stages. Bovendien beschouwt de commissie de invulling van het eigen werk als een betekenisvolle manier om de studenten te laten groeien in het artistiek makerschap en in samenwerking.

Evenwaardigheid disciplines

Eén van de elementen waarmee de master in musical zich uitdrukkelijk wil onderscheiden, is het streven naar evenwaardigheid in training, combinatie en integratie van de drie pijlers zang, dans en spel, zo las de commissie in het zelfevaluatie rapport. In de opleidingsspecifieke leerresultaten wordt dit als volgt geformuleerd: *“De afgestudeerde master toont een gevorderde technische beheersing van de drie deelaspecten van musical, nl. dans, zang en spel”*. De commissie vroeg zich af hoe de opleiding de evenwaardigheid van de drie pijlers realiseert en ging hierover in dialoog met de verschillende gesprekspartners.

Het opleidingshoofd gaf aan dat de opleiding inderdaad streeft naar evenwaardigheid tussen de vernoemde disciplines maar dat deze er in de realiteit evenwel nog niet is. De beginsituatie van de studenten op het vlak van dans speelt hierin een belangrijke rol. Hoewel dans als minder evident wordt ervaren en dit niet voor elke student in gelijke mate haalbaar is, verwacht de opleiding dat elke student minstens als *mover* kan afstuderen. De opleiding kiest er bewust voor om de drie disciplines geïntegreerd aan te bieden, in tegenstelling tot sommige buitenlandse opleidingen, waar studenten vaak als ‘danser’ of ‘zanger’ worden gecategoriseerd, zo vertelde het opleidingshoofd. De opleiding is ervan overtuigd dat zang, dans en spel onlosmakelijk met elkaar verbonden dienen te zijn in een opleiding musical.

De docenten vertelden aan de commissie dat de variatie in dansniveau deels te verklaren is door de instroom: terwijl sommige studentengroepen beschikken over een stevige basis aan danservaring, starten andere studentengroepen met heel wat minder danservaring. Kandidaten die geen of weinig achtergrond hebben in dans kunnen toch de opleiding aanvatten, mits ze een extra troef hebben in zang en spel. Ze kunnen vervolgens hun danscompetenties bijwerken in verschillende niveaugroepen. Dit sluit aan bij wat de commissie reeds van studenten vernam: het dansniveau blijkt sterk te variëren per cohorte en sommige studenten starten zonder of met weinig danservaring. Toch waarderen de studenten de mogelijkheid om deze achterstand in te halen en zich als performer te ontwikkelen. Zo gaf een zij-instromende student met een vooropleiding in acteren aan dat de ontbrekende danservaring kon worden ingehaald door in het voorbereidend programma verschillende dansvakken uit de bachelor op te nemen.

De commissie stelt vast dat er onder de studenten een gedeeld gevoel leeft dat dans minder sterk doorweegt dan zang en spel binnen de opleiding. Tegelijkertijd merkten ze op dat de opleiding hier aandacht voor heeft en nadenkt over initiatieven om het dansniveau te versterken, bijvoorbeeld via een vak lichaamsbewustzijn of een gerichte auditietraining dans. Daarnaast vernam de commissie van de docenten dat de opleiding er bewust voor kiest om studenten de ruimte te geven hun artistieke sterktes creatief in te zetten. Voor het examen dans ontwerpen de studenten hun eigen choreografie en kunnen ze ervoor kiezen deze door een medestudent of externe professionele dansers te laten uitvoeren. Studenten worden dus niet afgerekend op een eventuele beperking in één discipline, zolang ze in staat zijn om hun visie overtuigend te vertalen naar een artistiek eindproduct, zo hoorde de commissie.

De commissie stelt vast dat de masteropleiding niet gericht is op de afzonderlijk vervolmaking van zang, spel en dans, maar op een evenwichtige integratie van deze drie disciplines. Ze waardeert dat de opleiding het belang van een stevig fundament in elk domein erkent en actief nadenkt over hoe de balans tussen de disciplines, evenals het streven naar evenwaardigheid, verder kunnen worden versterkt. De commissie moedigt de opleiding aan

om deze inspanningen consequent voort te zetten zodat de gelijkwaardigheid van de disciplines duurzaam verankerd wordt binnen het opleidingsprogramma.

Instroom

Om te kunnen starten aan de opleiding Master in Musical dient een kandidaat een bachelordiploma in de podiumkunsten te kunnen voorleggen en te slagen voor de toelatingsproef. Deze proef bestaat ten eerste uit het succesvol afronden van het schakelprogramma, waarbij het onderdeel Solo van 10 studiepunten als richtinggevend geldt, en ten tweede uit het indienen van een dossier dat wordt besproken tijdens een intakegesprek met de *Board*. Aangezien aan Erasmushogeschool Brussel momenteel enkel een professionele bachelor Musical aangeboden wordt, is het doorlopen van het schakelprogramma voor deze afgestudeerden dus noodzakelijk om toegang te krijgen tot de masteropleiding. De commissie las echter dat er in het verleden ook voor het inrichten van een academische bacheloropleiding een positief advies was. Desondanks besliste de opleiding om te blijven inzetten op de professionele bachelor, omwille van de beperkingen die een academische erkenning zou opleggen binnen de financiële enveloppe van de hogeschool. Daarom wordt een schakelprogramma aangeboden voor studenten die wensen door te stromen naar de masteropleiding.

Volgens het opleidingshoofd worden de studenten vanaf het eerste jaar van de bacheloropleiding uitgebreid geïnformeerd over de mogelijke vervolgtrajecten, waaronder het postgraduaat dat zich focust op het versterken van de uitvoerende vaardigheden, en de masteropleiding waarin artistiek onderzoek en het ontwikkelen van het makerschap een centrale plaats krijgt. De opleiding moedigt de studenten aan om het traject bachelor-master zo veel mogelijk consecutief te doorlopen. De studenten worden daarom gebriefd over de mogelijkheid om reeds tijdens de bachelor via creditcontracten vakken uit het schakelprogramma op te nemen, zodat ze meteen na de bachelor de master kunnen aanvangen.

De commissie stelt vast dat de instroom in de masteropleiding momenteel hoofdzakelijk plaatsvindt vanuit de eigen bacheloropleiding. In de realiteit houdt dit in dat studenten tijdens het derde bachelorjaar het onderdeel Solo uit het schakelprogramma opnemen, wat door de opleiding wordt beschouwd als een selectiecriterium voor de master. De commissie merkt op dat er op dit moment slechts twee zij-instromende studenten zijn die via een op maat samengesteld schakelprogramma kon starten aan de opleiding. Daarnaast stelt de commissie vast dat de opleiding vooralsnog geen actieve inspanningen levert om studenten van buiten de eigen bachelor aan te trekken.

De commissie wijst erop dat de masteropleiding in principe ook moet openstaan voor studenten met uiteenlopende vooropleidingen binnen de podiumkunsten, ook van andere instellingen. In dat licht herhaalt zij de aanbeveling die reeds in 2020 werd geformuleerd door de commissie van de Toets Nieuwe Opleiding, namelijk om kritisch te bekijken welke doelgroepen de master kan aanspreken en zich niet uitsluitend te richten op doorstroom van studenten uit de eigen bacheloropleiding. Hoewel de commissie begrip heeft voor de planlast die het organiseren van trajecten op maat met zich mee kan brengen, beveelt ze de opleiding aan om, zoals vooropgesteld, actiever te rekruteren buiten de eigen bachelor en de instroom vanuit andere disciplines en instellingen te versterken. Dit kan ook bijdragen aan het binnenhalen van nieuwe ideeën en inzichten en op die manier innovatie bevorderen.

Stage

De commissie vernam dat de opleiding aansluit bij het principe van Erasmushogeschool Brussel, dat stelt dat stage geen privilege is voor een selecte groep, maar een recht voor elke student. Deze visie wordt door de opleiding ook expliciet onderschreven en vertaald naar een concreet stagetraject voor alle studenten. De werkveldvertegenwoordigers vertelden de commissie dat stages oorspronkelijk geen deel uitmaakten van het opleidingsprogramma. Zij hebben echter aan de opleiding gesignaleerd dat het ontbreken van een stagecomponent de studenten structureel zou benadelen ten opzichte van studenten uit andere instellingen met gelijkaardige opleidingen, zoals Fontys in Nederland. Deze feedback heeft bijgedragen aan de beslissing van de opleiding om stages structureel op te nemen in de master.

De commissie stelde tijdens het locatiebezoek vast dat het aantal stageplaatsen, evenals de duur en intensiteit van de stage, kunnen variëren tussen de studenten. Sommige studenten lopen een aantal kortdurende stages van slechts enkele weekends, terwijl anderen betrokken zijn bij producties die over meerdere maanden lopen. De commissie was benieuwd naar de beweegredenen achter de stageverdeling. Het opleidingshoofd lichtte toe dat de opleiding jaarlijks een interne stage-auditie organiseert, waarbij producenten worden uitgenodigd om hun plannen en noden voor het komende academiejaar toe te lichten. De studenten uit de derde bachelor brengen er monologen en songs, waarna de matching met producties plaatsvindt. Gezien de Vlaamse musicalmarkt gekenmerkt wordt door een groot aantal vaak kortlopende producties is het niet altijd mogelijk om elke student een langdurige stage aan te bieden. Daarom streeft de opleiding naar een haalbare 'stagepuzzel' waarbij de studenten doorgaans enkele kortere stages lopen, tenzij ze geselecteerd worden voor een langlopende productie. In dat geval wordt één stage als voldoende beschouwd.

De commissie vroeg zich af in welke mate de interne auditie een realistische voorbereiding biedt op het professionele auditieproces, dat vaak minder veilig en voorspelbaar kan zijn. Het opleidingshoofd gaf aan dat ook de auditie in de bachelor realistisch is, gezien het uiteindelijk de castingpersonen zijn die mee de beslissing maken. Daarnaast krijgen de studenten in de master het vak Auditietraining, waarbij ze worden voorbereid op en vervolgens deelnemen aan de professionele audities van het Duitse ZAV Künstlervermittlung. Tijdens deze jaarlijkse auditie worden de masterstudenten en de studenten van het postgraduaat gescreend op hun geschiktheid voor opname in een artiestendatabank voor de Duitstalige markt. Een selectie van de studenten krijgt vervolgens de kans om deel te nemen aan de European Musical School Presentation (EUmsp), een internationale showcase waar laatstejaarsstudenten hun werk presenteren aan professionals uit Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. Het locatiebezoek van de commissie vond enkele dagen voor deze showcase plaats. Tijdens het toonmoment kreeg de commissie de kans om het werk van de zes geselecteerde studenten te bekijken.

De commissie beschouwt het als een belangrijke troef dat de opleiding de stage structureel opneemt als een kernonderdeel van de master. Ze stelt vast dat de auditie voor de stage tijdens het derde bachelorjaar plaatsvindt in een veilige omgeving, maar tegelijk ook gericht is op het werkveld door de aanwezigheid van producenten. De commissie begrijpt nu beter hoe de stage-indeling tot stand komt en vindt deze aanpak doordacht binnen de context van de Vlaamse musicalsector. Tot slot is de commissie positief over de graduele opbouw in de auditietraining: van een veilige context op de campus naar een meer professionele setting tijdens de audities van ZAV. De commissie was positief over het niveau van de studenten

tijdens het toonmoment, wat aantoont dat de opleiding de studenten op een grondige manier voorbereidt op het werkveld.

Timemanagement

De commissie vroeg zich af hoe de studenten erin slagen om binnen één academiejaar de verschillende accenten van het programma, de drie artistieke disciplines en de omvangrijke stagecomponent met elkaar te combineren. Ze vernam van de docenten dat timemanagement een belangrijk aandachtspunt is binnen de masteropleiding, wat als een essentiële vaardigheid wordt beschouwd voor de toekomstige professional. De studenten worden actief aangemoedigd om hierin zelf hun verantwoordelijkheid op te nemen. Tijdens de repetitieperiodes hanteert de opleiding als vuistregel dat studenten niet op school verwacht worden zodat zij zich volledig kunnen focussen op hun stages. Tegelijkertijd stimuleert de opleiding studenten om hun praktijkvaardigheden te blijven onderhouden en lesmomenten op te nemen waar mogelijk. Zo kunnen studenten deelnemen aan danslessen op vier verschillende niveaus, ongeacht het opleidingsjaar. De mastervakken worden in grote mate flexibel en online aangeboden, bijvoorbeeld door lesopnames ter beschikking te stellen, wat studenten toelaat op hun eigen ritme te werken, al merkt de opleiding dat deze vrijheid soms leidt tot uitstelgedrag. Daarom worden duidelijke deadlines ingepland, met de mogelijkheid tot aanpassing wanneer nodig. De commissie vernam dat studenten bij een te hoge werkdruk de optie krijgen om hun examens te spreiden.

Een docent van het schakelprogramma vertelde aan de commissie dat de studenten doorgaans goed in staat zijn om de volledige leerinhoud zelfstandig te doorlopen. Binnen het vak onderzoek worden bijvoorbeeld wekelijkse lessen aangeboden, met recapitulatielessen voor wie om professionele redenen afwezig was. De studenten beschikken volgens de docent over een sterk creatief en zelfstandig profiel, wat hen in staat stelt om academische opdrachten, zoals *papers* en *academic writing*, met succes af te ronden. Hoewel de studenten aanvankelijk soms onzeker zijn over timemanagement, stelt de docent vast dat ze goed presteren. Dit wordt mede ondersteund door de duidelijke tussentijdse deadlines en de mogelijkheid tot individuele begeleiding die voorzien worden. De studenten ervaren hierdoor voldoende houvast en voelen zich ondersteund in hun leerproces, zo hoorde de commissie.

De commissie stelt vast dat de docenten een grote mate van flexibiliteit aan de dag leggen om tegemoet te komen aan de uiteenlopende individuele trajecten van de studenten. Tijdens de gesprekken werd meermaals verwezen naar de grote inzet en bereidheid van de docenten om dit mogelijk te maken. Hoewel de commissie deze grote betrokkenheid waardeert, wijst ze erop dat deze werkwijze structureel belastend is. In het belang van zowel de continuïteit als de draagkracht binnen het docententeam, adviseert de commissie te onderzoeken of een beter afgebakend en haalbaar kader ontwikkeld kan worden dat de nodige flexibiliteit toelaat zonder grote druk te leggen op het team.

De studenten gaven aan dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun timemanagement, bijvoorbeeld bij het plannen van hun gezamenlijke eindwerk. Ze bevestigden dat de masteropleiding zwaar is, maar vinden dat te verwachten en vergelijkbaar met alle masteropleidingen. Hoewel ze erkennen dat het masterjaar intensief is, vinden ze het tegelijk haalbaar en zien ze het als een waardevolle voorbereiding op het drukke professionele leven dat hen nadien te wachten staat. De commissie waardeert hoe de opleiding met haar visie op timemanagement de autonomie van masterstudenten stimuleert, zowel in het zelfstandig plannen van het masterjaar als in het ontwikkelen van hun artistieke en reflectieve parcours.

De commissie uit evenwel haar bezorgdheid over de manier waarop de mogelijkheid tot examenspreiding door de opleiding wordt voorgesteld. Waar de opleiding dit beschouwt als een vorm van flexibiliteit, komt dit in de praktijk neer op het uitstellen van examens naar de tweede zitting, wat volgens de commissie gelijkstaat aan het inperken van het aantal examenkansen. Dit strookt volgens haar niet met de principes van een academische opleiding waar studenten recht hebben op twee volwaardige examenkansen. Ook enkele studenten gaven aan dat ze liever alle examenkansen willen benutten.

De masterproef

De commissie las in het zelfevaluatie rapport dat de opleiding ervoor kiest om de masterproef op te bouwen vanuit een discursief luik dat rechtstreeks gekoppeld is aan een artistiek eindproduct. Dit eindproduct kan verschillende vormen aannemen: hetzij als collectief werk binnen het afstudeerproject op de school, hetzij als resultaat van een professionele stage waarbij de student actief deelneemt aan het creatieproces en het artistieke eindresultaat ter plekke mee vormgeeft. Tijdens het locatiebezoek ging de commissie in gesprek met de opleidingsverantwoordelijken over de motieven achter deze verschillende trajecten en over de manier waarop de opleiding de studenten op een gelijkwaardige manier kan begeleiden en evalueren.

De opleidingsverantwoordelijken vertelden dat de opleiding de masterproef benadert vanuit het 'Brussels model', waarin het artistieke product onlosmakelijk verbonden is met een onderbouwd onderzoeksproces. De studenten worden gestimuleerd om via academische vaardigheden, zoals het opstellen van een onderzoeksvraag, bronnenonderzoek en reflectie, bewuste en geïnformeerde keuzes te maken binnen hun artistieke praktijk. De commissie vernam dat het oorspronkelijke concept van de masterproef, met de collectieve productie als uitgangspunt, overheen de jaren bewust werd verruimd. De aanleiding daarvoor was onder meer dat ook de producenten binnen de masterstages waardevolle mogelijkheden boden voor de invulling van de masterproef. In overleg met de betrokken werkveldpartners werd daarbij telkens de rol en verantwoordelijkheid van de student in kaart gebracht.

“Vandaag kunnen de studenten hun masterproef realiseren in co-creatie binnen de afstudeerproductie als uitvoerder binnen een stage wanneer zij een (hoofd)rol opnemen, of als creatieve bijdrager op de stageplek via hun eigen inbreng. De commissie hoorde voorbeelden van studenten die hun (hoofd)rol in een professionele productie konden gebruiken als basis voor hun masterproef, mits een voldoende onderbouwd onderzoekscomponent. De commissie is tevreden over deze opzet en beschouwt de verbreding van het masterproefconcept als een teken van het innovatieve en flexibele karakter van de opleiding, evenals van de bereidheid van bepaalde werkveldpartners om studenten actief te betrekken in artistieke processen op hoog niveau.

De commissie was benieuwd naar hoe het masterproefproces concreet wordt opgevolgd binnen de opleiding. Ze las in het zelfevaluatie rapport dat de opleiding werkt met een relatief jong, maar ervaren team van promotoren, allen alumni die actief zijn als uitvoerend kunstenaar en als docent in het schakeljaar of als onderzoeker in opleiding. Elke promotor begeleidt gemiddeld twee à drie masterstudenten en de promotoren stemmen onderling af. De studenten vertelden aan de commissie dat er van hen wordt verwacht om tweemaandelijks een stand van zaken te bezorgen aan hun promotor, ook wanneer er tijdelijk geen vooruitgang geboekt is. Wanneer de masterproef gelinkt is aan de stageplek, houden de studenten bovendien een logboek bij waarin zij hun proces documenteren. De commissie

waardeert het dat de begeleiding van de masterproef afgestemd wordt op de verschillende trajecten en stagemogelijkheden van de studenten.

De commissie had aanvankelijk bedenkingen bij het feit dat een masterproef gekoppeld aan een stage niet altijd als sluitstuk van de opleiding zou kunnen fungeren. Een stage zou immers reeds in het najaar voltooid kunnen zijn, waardoor de verdere ontwikkeling van de student tijdens het masterjaar mogelijk buiten beschouwing zou blijven in de beoordeling. Deze bezorgdheid bleek echter ongegrond: hoewel een vroegtijdige afronding theoretisch mogelijk is, is dit in de praktijk tot op heden niet voorgevallen.

Gezien de variatie in vorm en context waarin de masterproef wordt gerealiseerd, was de commissie aanvankelijk bezorgd over de gelijkwaardigheid in beoordeling. Deze bezorgdheid werd tijdens het locatiebezoek weggenomen door de studenten, die aangaven dat alle masterproeven worden beoordeeld door een ruime jury, doorgaans bestaande uit dezelfde docenten. De commissie is dan ook tevreden over de opzet en de begeleiding van de masterproef en stelt vast dat de studenten op een zorgvuldige en consistente manier worden opgevolgd in hun artistiek en academisch proces. Ze stelde bovendien vast dat er bij de beoordeling sprake is van betrouwbaarheid door het werken met verschillende beoordelaars.

Diversiteit

De opleidingsverantwoordelijken vertelden dat diversiteit een belangrijk aandachtspunt is binnen de opleiding. Dit begrip wordt door hen breed opgevat: het gaat niet enkel over etnisch-culturele achtergrond, maar ook over gendertypes en sociaaleconomische achtergrond. Vooral op het vlak van genderdiversiteit ziet de opleiding een sterke vertegenwoordiging. De instroom van studenten met een migratieachtergrond blijft echter beperkt. De opleiding is steeds hoopvol wanneer er zich kandidaten met een diverse achtergrond aanmelden, maar wil ook waken over de kwaliteit en de objectiviteit van de selectieprocedure zodat dat alle startende studenten de nodige begincompetenties hebben. De opleidingsverantwoordelijken wezen erop dat drempels vaak al veel vroeger in het traject kunnen ontstaan, bijvoorbeeld door een beperkte instroom in en doorstroom uit het deeltijds kunstonderwijs of door culturele percepties binnen bepaalde gemeenschappen, waar een artistieke loopbaan niet altijd aanvaard wordt. De opleiding ziet hier een bredere verantwoordelijkheid en onderstreept het belang van vroegtijdige kennismaking en representatie.

In dat kader neemt de opleiding initiatieven om jonge kinderen met diverse achtergronden op een speelse en laagdrempelige manier kennis te laten maken met musical. Zo werden projecten opgezet in scholen in Schaarbeek, waarbij klassen uit het kleuter- en lager onderwijs op bezoek kwamen voor open lessen. Ook de samenwerking met Beeldenstorm, een sociaal-cultureel centrum in Anderlecht, biedt de opleiding de kans om zich te presenteren aan een meer diverse gemeenschap. De opleiding gelooft in het belang van het 'planten van zaadjes' en het zichtbaar maken van artistieke studierichtingen voor doelgroepen die daar niet vanzelfsprekend mee in aanraking komen.

Ook binnen de lesinhouden wordt aandacht besteed aan thema's rond diversiteit en representatie. In vakken zoals artistiek onderzoek worden bijvoorbeeld artikels besproken over het veranderen van genderrollen of etniciteit van personages in musicals. De studenten vertonen volgens de opleidingsverantwoordelijken zelf ook groeiende interesse in deze thema's en nemen diversiteit en inclusie mee als onderzoeksvragen in hun makerschap. De

eerste goedgekeurde doctoraatsaanvraag binnen de opleiding heeft betrekking op *Generation Z* en behandelt eveneens actuele maatschappelijke thema's zoals gender en inclusie.

Tot slot hoorde de commissie tijdens het locatiebezoek dat de opleiding rolmodellen als een belangrijke hefboom ziet in het realiseren van meer representatie, zowel op scène als educatief. Hoewel afgestudeerden met een diverse achtergrond momenteel nog weinig betrokken zijn bij de opleiding door de hoge werkdruk in het professionele veld, gelooft de opleiding in zichtbaarheid en representatie als basis voor verandering. De commissie hoorde van de werkveldvertegenwoordigers dat ook zij dit streven onderschrijven. Ze benadrukten dat ze samen met de opleiding een kentering tweeweg willen brengen en erkennen de stimulerende en verbindende rol die de opleiding hierin kan spelen.

Na afloop van de gesprekken komt de commissie tot de conclusie dat diversiteit een belangrijke zorg is voor de opleiding en dat hierover zorgvuldig werd nagedacht. De opleiding beschikt over een genuanceerde visie, waarin diversiteit in de brede zin wordt benaderd. Hoewel er geen gebruik wordt gemaakt van instroomquota of actieve streefcijfers op basis van achtergrondkenmerken, begrijpt de commissie de onderliggende argumentatie van de opleiding om te waken over gelijke kansen binnen een op talent gebaseerde selectieprocedure. De opleiding zet in op diversiteit via initiatieven om musical bekend te maken bij doelgroepen die daar niet vanzelfsprekend mee in aanraking komen, alsook door diversiteit mee te nemen in leerinhouden en het artistiek onderzoek. Deze benadering op diversiteit beschouwt de commissie als doordacht. Ze moedigt de opleiding aan om deze initiatieven blijvend verder te zetten.

Mentaal welzijn

De studenten kunnen voor financiële ondersteuning, huisvesting en psychosociale begeleiding beroep doen op de dienst Studentenvoorzieningen (STUVO) van de Erasmushogeschool Brussel. De commissie was benieuwd naar hoe deze dienstverlening afgestemd wordt op de noden van de studenten uit de opleiding Musical en hoe toegankelijk ze zijn. Ze ging hierover tijdens het locatiebezoek in gesprek met de studentenbegeleider die instaat voor de opleidingen aan het Koninklijk Conservatorium Brussel (KCB). Die lichtte aan de commissie toe dat diens rol zowel binnen het departement als overkoepelend in de hogeschool is ingebed. Er is regelmatig intervisie tussen de studentenbegeleiders van de verschillende departementen van de hogeschool. De studentenbegeleider fungeert ook als ombudspersoon voor de studenten van het KCB en wordt ingeschakeld bij spanningen of klachten van studenten, bijvoorbeeld rond examenplanning. De studentenbegeleider is één dag per week op campus Kaai aanwezig en is daarnaast ook steeds online beschikbaar voor een gesprek. Vanuit de eigen achtergrond als psycholoog worden de studenten ook begeleid rond thema's zoals faalangst en perfectionisme, met de mogelijkheid tot doorverwijzing bij meer gespecialiseerde noden. Tenslotte is er op het niveau van de hogeschool ook een aparte vertrouwenspersoon waar de studenten terecht kunnen voor kwesties rond grensoverschrijdend gedrag.

De studenten vertelden aan de commissie dat er sinds enkele jaren meer aandacht is voor mentaal welzijn binnen de opleiding, mede naar aanleiding van een eerdere studentenbevraging die hierover duidelijke tekorten aan het licht bracht. Als reactie daarop werd een preventieteam opgericht, met een docent uit de opleiding als aanspreekpunt. De studenten ervaren deze tussenfiguur als toegankelijker dan het opleidingshoofd of de diensten van de hogeschool en waarderen het laagdrempelige karakter van het

preventieteam. De studenten zijn tevreden over de toegenomen aandacht voor mentaal welzijn en gaven aan dat de sfeer merkbaar is verbeterd en nieuwere generaties studenten zich veiliger voelen om zich uit te spreken. Tegelijkertijd vernam de commissie dat het gevoel van veiligheid bij de studenten verschilt per opleidingsjaar: in het eerste en tweede jaar van de bachelor heerst er volgens de studenten nog steeds veel terughoudendheid om problemen aan te kaarten, uit vrees dat ze de opleiding niet mogen verderzetten. Pas vanaf het derde jaar is er meer ruimte om hun mening te uiten.

De docent die verantwoordelijk is voor het preventieteam vertelde aan de commissie dat de werking ervan gekoppeld is aan het ethisch kompas en het afsprakenkader van de opleiding. Het richt zich op het vroegtijdig bespreekbaar maken van kwesties zoals timemanagement of omgangsvormen, nog vóór ze escaleren. De studenten zijn actief betrokken bij het preventieteam, met vanuit elke klas een vertegenwoordiger. Ze steunen elkaar onderling en de signalen die verdere opvolging vereisen, worden via de betrokken docent aan het opleidingshoofd doorgegeven. De studentenbegeleider verduidelijkte aan de commissie dat het preventieteam fungeert als brug tussen de studenten en de opleiding. Er vindt ook uitwisseling plaats tussen de docent van het preventieteam en de studentenbegeleider en in de praktijk verwijzen ze regelmatig studenten naar elkaar door, afhankelijk van de aard van de hulpvraag. Deze samenwerking is afgestemd op de noden van de student en verloopt steeds in overleg en mits toestemming van de student.

De commissie waardeert dat er binnen de opleiding sprake is van groeiende aandacht voor mentaal welzijn. Initiatieven zoals de oprichting van het preventieteam en de samenwerking met de studentenbegeleider van de hogeschool dragen bij aan een meer zorgzame en laagdrempelige leeromgeving. Deze evoluties hebben volgens de commissie geleid tot een opener klimaat, waarin studenten zich steeds meer gehoord en ondersteund voelen. Tegelijkertijd plaatst de commissie een kritische kanttekening bij de praktijk binnen de bacheloropleiding waarbij studenten in de eerste jaren nog de toegang tot het vervolledigen van hun opleiding kan worden onzegd. Hoewel de commissie erkent dat het waardevol kan zijn om studenten in een vroeg stadium te adviseren over hun geschiktheid, benadrukt ze dat dit niet mag indruisen tegen het creëren van een veilige leeromgeving. De studenten moeten zich ook in de beginfase vrij kunnen voelen om kwesties bespreekbaar te maken, zonder vrees dat dit negatieve gevolgen heeft voor hun verdere opleidingstraject. De commissie acht dit van belang voor de hele opleiding omdat de basis voor een veilige leeromgeving in de bachelor wordt gelegd en zich verderzet in de master.

Feedback en tussentijdse evaluatie

In het zelfevaluatie rapport staat te lezen dat permanente evaluatie een belangrijk onderdeel vormt van de evaluatiepraktijk binnen de opleiding. Niet alleen krijgen de studenten mondeling feedback, ook worden ze opgevolgd via het digitale studentvolgsysteem Sequens. Hierin krijgen ze aan de hand van kleurcodes op vaste momenten een inschatting van hun voortgang per vak. De docenten kunnen desgewenst een schriftelijke toelichting toevoegen en kiezen of dit zichtbaar is voor de student of enkel voor collega-docenten, zo las de commissie.

De studenten vertelden aan de commissie dat ze in de masteropleiding echter weinig in aanraking komen met Sequens. Omwille van hun stageverplichtingen is tussentijdse evaluatie op vaste momenten moeilijk realiseerbaar. Hoewel ze regelmatig mondelinge feedback ontvangen wanneer ze aanwezig kunnen zijn in de zang-, dans- of spellessen, hebben velen

onder hen tot op heden nog weinig schriftelijke feedback of tussentijdse beoordeling ontvangen. Daarnaast bestaan alle vakken in de masteropleiding uit jaarvakken, wat maakt dat ze ook nog geen enkele eindevaluatie van vakken hebben ontvangen.

De docenten lichtten toe dat, ondanks dat er standaard twee evaluatiemomenten (december en februari) worden voorzien, het aantal formele evaluaties inderdaad kan variëren door de spreiding van de stages en de minder frequente aanwezigheid van de masterstudenten op de campus. In deze context passen de docenten hun lesaanpak aan: voor de meeste vakken gelden duidelijke deadlines waarop opdrachten moeten worden ingediend en docenten werken regelmatig met schriftelijke feedback via het leerplatform Canvas.

De commissie is van mening dat Sequens een goed inzicht kan geven in het leerproces van de studenten en onderlinge informatiedeling tussen de docenten kan faciliteren. De commissie stelt evenwel vast dat de variatie in stagetrajecten en de organisatie van de opleiding in jaarvakken de praktische organisatie van formele feedback en tussentijdse beoordeling aanzienlijk bemoeilijkt. Ze waardeert de grote mate van flexibiliteit die de docenten hierbij aan de dag leggen. Desondanks beveelt de commissie de opleiding aan om erover te waken dat elke student kan rekenen op formele tussentijdse feedback en evaluatie. In de huidige aanpak zijn de studenten bij veel vakken hoofdzakelijk afhankelijk van mondelinge feedback, wat de navolgbaarheid van hun leerproces en de inschatting van hun voortgang bemoeilijkt. De commissie beveelt de opleiding aan om te werken aan een meer systematische en formele opvolging binnen de master, zodat tussentijdse feedback en evaluatie duidelijk, tijdig en transparant zijn voor zowel de studenten als de docenten.

Infrastructuur en bibliotheekvoorzieningen

De opleiding wordt ingericht op Campus Kaai van de Erasmushogeschool Brussel, waar eveneens de digitale opleidingen van het departement Gezondheidszorg, Design en Technologie en de opleidingen Drama en Podium- en Eventtechnieken van het RITCS gevestigd zijn. In het zelfevaluatie rapport maakt de opleiding de kritische bedenking dat de campus momenteel niet de uitstraling heeft van een kunstencampus. De studenten die de commissie sprak wezen op een tekort aan repetitieruimtes, vooral op drukke momenten zoals maandagen. Hoewel de opleiding zichtbaar inspanningen levert om dit op te vangen, blijft het volgens de studenten een terugkerend knelpunt.

Daarnaast vernam de commissie dat er momenteel geluidsinterferentie is door de tijdelijke aanwezigheid van de jazzopleiding op de campus, een gevolg van de lopende verbouwingen op Campus Zavel. Ze hoorde dat deze situatie zich mogelijk nog enkele jaren zal voortzetten en stelde vast dat hierover bezorgdheid leeft bij de studenten Musical. De commissie adviseert de opleiding om in overleg met de collega's uit de jazzopleiding en de hogeschool te zoeken naar oplossingen voor de gedeelde campusinfrastructuur. Zo kunnen de betrokken opleidingen beschikken over een kwaliteitsvolle leeromgeving die het artistiek leerproces van de student optimaal ondersteunt.

De opleiding geeft in het zelfevaluatie rapport aan dat de bibliotheek een aandachtspunt is, vooral qua toegankelijkheid en actualisering van de collectie. Het beheer ervan blijft uitdagend en mogelijke verbeteringen worden besproken binnen de *Board*, zo las de commissie. De studenten vertelden aan de commissie dat het aanbod aan scripts en literatuur van de opleiding gestaag groeit. Ze weten waar ze terecht kunnen voor materiaal, bijvoorbeeld in een lokaal dat vrij toegankelijk is buiten de lesmomenten, en ervaren de

ondersteuning van de docenten bij het zoeken van bronnen als positief. Tegelijkertijd gaan de studenten soms op zoek naar bladmuziek en partituren via illegale wegen of betalende abonnementen.

Op basis van het locatiebezoek en de gevoerde gesprekken onderschrijft de commissie de kritische bedenkingen die ze las in het zelfevaluatie-rapport van de opleiding. Ze stelt vast dat de basisvoorzieningen op de campus in essentie aanwezig zijn en dat de studenten zich weten te behelpen bij het raadplegen van bronnen. Toch uit de commissie haar bezorgdheid over het gebrek aan een gecentraliseerd en actueel aanbod. In het licht van het toegenomen belang van het onderzoeksluik sinds de invoer van de academische de masteropleiding, benadrukt ze de noodzaak van toegang tot relevante en geactualiseerde bronnen. De huidige versnippering van het aanbod vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt. De commissie adviseert de opleiding om, zoals reeds vooropgesteld, werk te maken van een beter toegankelijk en geactualiseerd bronnenaanbod, inclusief partituren en andere relevante materialen voor musicalstudenten.

Balans individueel-collectief

De commissie stelde vast dat de leertrajecten van de studenten zeer individueel verlopen door de spreiding van stages en de bijhorende variaties in planning. Ze was benieuwd naar hoe de opleiding de verhouding tussen individuele ontwikkeling en samenwerking vormgeeft. Ze vernam dat het collectief eindwerk als een gezamenlijk maakproces wordt opgezet en een belangrijke plek inneemt in de masteropleiding. De studenten nemen als onderdeel van een creatieve team deel aan een productie, met een duidelijke rolverdeling in zowel artistieke als productionele taken. De studenten vertelden aan de commissie dat er binnen de huidige lichte sprake is van een fijne groepsdynamiek, al gaven ze aan dat dit in eerdere jaren niet altijd zo was. De commissie meent dat de opleiding er met de opzet van het eigen werk in slaagt om niet alleen de samenspelcompetenties, maar ook de attitude van samenwerking te bevorderen.

In het licht van deze sterk geïndividualiseerde trajecten, wilde de commissie graag weten hoe de opleiding erin slaagt de continuïteit van training in de drie disciplines te realiseren. De commissie hoorde van de docenten dat de gezamenlijke lesmomenten moeilijk combineerbaar blijken met de uiteenlopende stageplanningen van de studenten. Om hierop in te spelen worden opdrachten vaak individueel en digitaal aangeboden, waardoor studenten veel zelfstandig en op hun eigen tempo werken. Zo wordt ensemble zang door de studenten zelfstandig ingestudeerd omdat er weinig of geen momenten zijn waarop de groep kan samenkomen. De commissie merkt op dat deze opzet voorbijgaat aan de principes en doelstellingen van ensemble zang en vraagt zich bijgevolg af in welke mate deze aanpak nog aansluit bij de verwachtingen van het werkveld. De studenten gaven aan dat zij zich, mede door de beschikbaarheid van videomateriaal, ook tijdens hun stageperiodes verbonden blijven voelen met de opleiding. Voor dans ervaren ze echter beperkingen: het blijkt moeilijk om via opnames de juiste techniek aan te leren of zich grondig voor te bereiden op het examen.

De commissie stelt vast dat het collectieve maakproject 'eigen werk' momenteel het enige ensemblmoment vormt binnen de masteropleiding. Hoewel ze begrip heeft voor de praktische uitdagingen van de uiteenlopende stageplanningen, merkt ze op dat dit leidt tot een verregaande individualisering van de werkvormen. De commissie wijst erop dat samenwerking met name in een opleiding Musical een essentiële competentie is die moeilijk

te ontwikkelen valt via een hoofdzakelijk individuele aanpak. De commissie uit bovendien de bezorgdheid dat een te sterke nadruk op individuele trajecten de continuïteit en diepgang van de training in de drie disciplines kan ondermijnen. Ze beveelt de opleiding dan ook aan om het evenwicht tussen individuele en collectieve werkvormen in de master te herbekijken. Meer structurele ensemblmomenten en fysieke groepslessen kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van samenspelvaardigheden, die fundamenteel zijn voor een collectieve podiumkunst als musical.

Afstemming werkveld

In het zelfevaluatie rapport geeft de opleiding aan dat ze via frequente contacten met het werkveld haar visie en profilering actief afstemt op de noden van de musicalsector in Vlaanderen. Zo werd de keuze om sterk in te zetten op het makerschap ingegeven door signalen uit het werkveld, evenals de beslissing om stages verplicht te maken en de masterproef breder te definiëren. De commissie waardeert het dat het opleidingsteam een nauwe interactie kent met het werkveld en continu op zoek gaat naar manieren om het programma te verbeteren. De commissie beschouwt deze zelfkritische houding van de opleiding als een belangrijke sterkte.

De opleiding beschikt over een resonantiec ommissie die enkele keren per jaar samenkomt en fungeert als klankbord. De commissie hoorde dat de resonantiec ommissie ook als een actief overlegplatform wordt beschouwd waarin ideeën ontstaan, gedeeld en geconcretiseerd worden. Uit het gesprek met de werkveldvertegenwoordigers bleek dat zij deze commissie als een waardevol forum ervaren, mede door de brede vertegenwoordiging vanuit de sector. Ze spraken hun appreciatie uit voor de korte communicatielijnen met de opleiding en illustreerden met voorbeelden hoe hun input vaak snel vertaald wordt in concrete bijstellingen van het opleidingsprogramma.

De commissie stelt vast dat de opleiding de samenwerking met het werkveld structureel heeft ingebed en dat deze wisselwerking resulteert in een opleidingsprogramma dat nauw aansluit bij de professionele realiteit. Het opleidingsprogramma wordt actief afgestemd op actuele noden en evoluties binnen het veld, terwijl afgestudeerden op hun beurt de sector verrijken met een combinatie van uitvoerende vaardigheden, creatief makerschap en ondernemerschap. Deze nauwe afstemming met het werkveld beschouwt de commissie dan ook als een uitgesproken sterkte van de opleiding.

Internationale benchmark

In het zelfevaluatie rapport geeft de opleiding aan dat ze het opleidingsprofiel en programma heeft afgetoetst aan dat van gelijkaardige opleidingen in het buitenland, wat mede richting heeft gegeven aan de formulering van de opleidingsmissie. Zo werd uitgewisseld met enkele toonaangevende instellingen, waaronder het *Royal Conservatoire of Scotland* (Glasgow), *Leeds Conservatoire*, *Folkwang Universität der Künste* (Duitsland) en het *Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien*. Binnen de Benelux werd op initiatief van MusicalMakers een samenwerkingsverband opgezet met onder meer CODARTS, Fontys, de Frank Sanders Akademie en Lucia Marthas. Wegens stopzetting van subsidies is deze samenwerking jammer genoeg aan het uitdoven. Wel is er nog een benchmark geweest in januari 2025 met CODARTS. De opleiding gaf echter ook aan dat dit netwerk aan actualisering toe is en een daadkrachtige injectie nodig heeft.

De commissie ging tijdens een bijkomend gesprek met het opleidingshoofd in op de vraag wat de internationale uitwisselingen de opleiding concreet hebben bijgebracht. Daaruit bleek dat de opleiding onder meer gedeelde uitdagingen heeft besproken met buitenlandse partners, zoals de onderwaardering van het musicalvak en de verdere professionalisering van de docenten. De commissie hoorde dat de opleiding actieve samenwerkingen heeft met partners in Nederland en Duitsland. Ze stelde bovendien vast dat deze landen door de opleiding worden beschouwd als inhoudelijke referentie en als de afzetmarkt voor haar afgestudeerden.

Daarnaast zet de opleiding in op het binnenhalen van internationale expertise via het organiseren van masterclasses. De sprekers hiervoor worden deels gekozen op basis van input van de studenten, die vooral vragende partij zijn voor thema's die rechtstreeks verband houden met hun latere kansen op werk, zoals songinterpretatie en auditietraining. Zo nodigt de opleiding geregeld professionals uit die betrokken zijn bij castingprocessen en werd recent een gastles georganiseerd rond audio dubbing van animatiefilms. Vanuit de Erasmushogeschool Brussel wordt de opleiding aangemoedigd om voor internationale uitwisselingen in eerste instantie te kijken naar uitwisselingsmogelijkheden met bestaande EhB-partners omdat deze uitwisselingen ondersteund kunnen worden met Europese middelen.

Gevraagd naar de mogelijkheden tot verdere oriëntering op het Engelstalige artistieke veld, hoorde de commissie dat de opleiding in het verleden al uitwisselingen kende met Glasgow. De Brexit heeft samenwerkingen met scholen uit het Verenigd Koninkrijk echter aanzienlijk bemoeilijkt. Het opleidingshoofd gaf aan dat de opleiding momenteel met belangstelling kijkt naar het masterprogramma van Leeds, dat studenten de mogelijkheid biedt om zich te specialiseren. Deze aanpak inspireert de opleiding in haar verkenning van een mogelijke master-na-masteropleiding. Een dergelijk vervolgtraject zou de afgestudeerden uit de Master in Musical de kans bieden om zich verder te verdiepen in specifieke rollen, zoals componist of regisseur. Het opleidingshoofd gaf aan dat er vanuit Duitsland belangstelling werd geuit voor de ontwikkeling van een dergelijk traject.

De commissie waardeert de open en leergierige houding van de opleiding ten aanzien van internationale partners. Via het onderhouden van contacten met scholen in buurlanden, het uitnodigen van internationale gastsprekers in het kader van masterclasses, de deelname aan internationale panels, bijeenkomsten en inhoudelijke uitwisselingen brengt de opleiding externe perspectieven binnen. De commissie luisterde ook met veel belangstelling naar de toekomstdroom van de opleiding om een vervolgtraject in de vorm van een master-na-masteropleiding aan te bieden en is benieuwd naar de resultaten van de geplande uitwisseling met Leeds. De commissie moedigt de opleiding aan om haar internationale benchmarkinitiatieven verder te zetten en hierbij blijvend aandacht te hebben voor een grote verscheidenheid aan internationale partners. Het continu binnenbrengen van een breed internationaal perspectief zal de opleiding niet alleen verrijken op het vlak van inhoud en samenwerkingen, maar is ook een krachtig middel om de positie van de opleiding binnen het Europese musicalonderwijs verder te versterken.

Gerealiseerd eindniveau

De werkveldvertegenwoordigers en alumni vertelden aan de commissie dat zij een duidelijke meerwaarde zien in de competenties van de afgestudeerden uit de masteropleiding. Deze worden beschreven als creatiever, meer initiatief nemend en breder denkend dan afgestudeerden uit de bachelor. In sommige kleinere productiehuizen wordt bovendien al concreet ruimte gemaakt voor deze afgestudeerden in meer creatieve rollen. Bovendien tonen ze zich als harde werkers, een eigenschap die volgens het werkveld in de opleiding sterk ontwikkeld werd. Hoewel er geen garanties zijn op onmiddellijke instroom in creatieve rollen in grotere productiehuizen, blijkt uit het gesprek dat het werkveld deze afgestudeerden actief blijft opvolgen.

De commissie stelt vast dat de masteropleiding niet primair gericht is op de vervolmaking van de afzonderlijke uitvoerende disciplines zang, dans en spel, maar eerder op de integratie van deze skills binnen de artistieke persoonlijkheid van de student. Uit de gesprekken bleek dat studenten in het masterjaar uitgedaagd worden om hun uitvoerend vermogen te verdiepen via een dramaturgische en analytische benadering van hun eigen praktijk. Deze benadering stimuleert met name het creatief uitvoeren, de combinatie van maken en *performen*, en de technische vervolmaking van de *triple-threat*.

De opleiding getuigt met haar nadruk op makerschap, de invulling van de stage en masterproef en het collectieve eindwerk, van een doordachte benadering die breed gedragen wordt door de betrokkenen bij de opleiding. Het toonmoment tijdens het locatiebezoek bevestigde voor de commissie ook het hoge uitvoerende niveau van de studenten. De commissie komt tot de conclusie dat het profiel van de afgestudeerde zich laat omschrijven als een uitvoerder met een beginnende houding van makerschap, of als een maker in wording met een sterke uitvoerende basis. De grote mate van autonomie waarmee de studenten afstuderen en de holistische benadering die de opleiding hanteert, vindt de commissie bewonderenswaardig. Met dit afstudeerprofiel biedt de opleiding volgens de commissie een passend antwoord op de nood aan innovatie en creatieve profielen binnen het musicalwerkveld.

Ambities voor de toekomst

De commissie stelt vast dat de masteropleiding in de eerste plaats niet gericht is op de technische vervolmaking van de afzonderlijke disciplines zang, dans en spel, maar op de integratie van deze vaardigheden in een artistiek parcours. Tegelijk hoorde de commissie dat er binnen het opleidingsteam de ambitie leeft om in de toekomst een verdere vervolmakingsfase mogelijk te maken. Zo werd tijdens het locatiebezoek de wens uitgesproken om op termijn een master-na-masteropleiding te ontwikkelen, waarin studenten zich gericht zouden kunnen specialiseren in rollen zoals regisseur, componist of choreograaf. Deze plannen bevinden zich momenteel nog in een verkennende fase, maar de wens om hierover in gesprek te gaan met Leeds Conservatoire, dat een soortgelijk traject aanbiedt, werd reeds uitgesproken.

Daarnaast valt het de commissie op dat de opleiding het belang van een sterke instroom benadrukt. De opleiding verwacht dat de nieuwe educatieve masteropleiding, waarvan afgestudeerden nu starten als leraar in het deeltijds kunstonderwijs en in de bacheloropleiding, op termijn zal bijdragen aan beter voorbereid artistiek talent. Deze docenten combineren artistieke expertise met pedagogisch inzicht, wat volgens de opleiding

op termijn zal leiden tot een sterkere instroom in de bachelor- en masteropleiding Musical. De opleiding hoopt dat deze versterkte instroom niet alleen de kwaliteit van de studenten ten goede zal komen, maar zich op lange termijn ook zal vertalen in vernieuwende initiatieven en een sterkere positionering van musical als kunstvorm, voorbij het louter commerciële beeld.

De commissie waardeert het dat de opleiding met ambitie en visie naar de toekomst kijkt. De wens voor een ManaMa-opleiding toont aan dat de opleiding alert is voor vraag naar verdieping en specialisatie en hiertoe een coherent vervolgtraject wil uittekenen voor afgestudeerden die verder willen groeien in een specifieke rol. In combinatie met de pedagogische versterking via de educatieve master en een te verwachten versterkte instroom in de opleiding, ziet de commissie in deze toekomstvisie een positief perspectief voor de opleiding en de bredere musicalsector in Vlaanderen. Ze sluit zich aan bij de overtuiging van de opleiding dat hiermee de cirkel rond zou zijn.

3 Oordeel

Op basis van het zelfevaluatierapport en de gevoerde gesprekken met de betrokkenen komt de commissie tot de conclusie dat de Master in Musical van Erasmushogeschool Brussel zich onderscheidt door een duidelijke artistieke profilering en een nadruk op makerschap. De studenten worden niet enkel als uitvoerders gevormd, maar ook gestimuleerd om zich te ontwikkelen als kritische en onderzoekende kunstenaars. Dit profiel sluit volgens de commissie goed aan bij de actuele noden van het werkveld.

Het opleidingsprogramma kwam tot stand in afstemming met het werkveld, onder meer via de resonantiecommissie. Het eigen werk, dat wordt opgevat als collectief maakproject, en de invulling en begeleiding van de masterproef beschouwt de commissie als sterke elementen van de opleiding. De commissie stelt vast dat de opleiding sterk inzet op individuele leertrajecten, wat ruimte biedt voor autonomie en zelfsturing, passend bij het masterniveau. De studenten voelen zich goed ondersteund en ervaren de opleiding als intens maar haalbaar. De commissie waardeert in het bijzonder de grote inzet van het docententeam om deze flexibiliteit mogelijk te maken. De commissie was tevreden over het uitvoerend niveau tijdens het toonmoment en beschouwt het profiel van de afgestudeerde als een uitvoerder met een beginnende houding van makerschap, of als een maker in wording met een sterke uitvoerende basis. Met dit afstudeerprofiel biedt de opleiding volgens de commissie een passend antwoord op de nood aan goed opgeleide uitvoerders met een creatieve kijk binnen het musicalwerkveld.

Na afloop van de dialoog formuleerde de commissie enkele aanbevelingen voor de opleiding. Ten eerste merkt de commissie op dat de instroom in de masteropleiding nagenoeg volledig bestaat uit studenten van de eigen bacheloropleiding. Hoewel er via het schakelprogramma in principe toegang is voor studenten met andere vooropleidingen, blijkt de drempel in de realiteit hoog. De commissie herhaalt in dit verband de aanbeveling uit de Toets Nieuwe Opleiding (2020) om breder te rekruteren en actief in te zetten op het aantrekken van talent vanuit andere hogescholen en disciplines binnen de podiumkunsten.

Ten tweede stelt de commissie vast dat de variatie in stagetrajecten in de opleiding leiden tot een sterk individueel leertraject bij de studenten. Ze vernam dat docenten een grote mate van flexibiliteit aan de dag leggen om hieraan tegemoet te komen, onder meer door het aanbieden van online lesmateriaal en opdrachten en bijkomende begeleiding op maat. Hoewel de commissie deze grote betrokkenheid waardeert, wijst ze erop dat deze werkwijze structureel belastend is. Ze beveelt de opleiding daarom aan om te waken over de draagkracht van het docententeam op lange termijn en om na te denken over een haalbaar structureel kader dat deze werkwijze kan ondersteunen zonder dat dit het team onredelijk zwaar belast.

Ten derde is de commissie van mening dat variatie in stagetrajecten en de organisatie van de opleiding in jaarvakken de praktische organisatie van formele feedback en tussentijdse beoordeling aanzienlijk bemoeilijkt. In de huidige aanpak zijn de studenten bij veel vakken hoofdzakelijk afhankelijk van mondelinge feedback, wat de navolgbaarheid van hun leerproces en de inschatting van hun voortgang bemoeilijkt. De commissie beveelt de opleiding aan om te werken aan een meer systematische en formele opvolging binnen de mastervakken, zodat tussentijdse feedback en evaluatie duidelijk, tijdig en transparant zijn voor zowel de studenten als de docenten.

Voorts onderschrijft de commissie de kritische reflecties in het zelfevaluatie­rapport over de infrastructuur op de campus en de bibliotheekvoorzieningen. Ze stelt vast dat studenten hun weg vinden, maar dat het gebrek aan een gecentraliseerd, up-to-date aanbod aan materiaal en het tekort aan repetitieruimtes uitdagingen vormen. De commissie beveelt de opleiding aan om in overleg met de hogeschool te blijven inzetten op kwaliteitsvolle voorzieningen die het artistieke leerproces optimaal ondersteunen.

Tot slot meent de commissie dat door de sterke focus op individuele leertrajecten van de studenten het collectieve aspect van de opleiding onder druk kan komen te staan. Ze beveelt de opleiding aan om de balans tussen individuele en collectieve werkvormen kritisch te herbekijken. Volgens de commissie is het in een masteropleiding Musical essentieel dat studenten voldoende mogelijkheden hebben om samen te leren, te repeteren en te creëren. In het verlengde daarvan benadrukt de commissie ook het belang van continuïteit in de training van de drie disciplines: zang, spel en dans. Regelmatige aanwezigheid in de lessen blijft volgens de commissie onmisbaar voor de vorming van een volwaardig musicalperformer.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding de geformuleerde aanbevelingen ter harte zal nemen. Op basis van het gevoerde onderzoek naar de kwaliteit van de opleiding Master of Arts in Musical, komt de commissie tot een positief oordeel.

Bijlage 1: Administratieve gegevens van de instelling en de opleiding

Instelling	Erasmushogeschool Brussel
Naam opleiding	Master of Arts in musical
Niveau en oriëntatie	VKS-niveau 7; Master of Arts
(Bijkomende) titel	/
(Delen van) studiegebied(en)	Muziek en podiumkunsten
Afstudeerrichtingen	/
Opleidingstrajecten voor werkstudenten, voltijds/deeltijds trajecten, dag-/avondonderwijs, onderscheiden vormen van diplomering	/
De vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden	Brussel-Hoofdstad Erasmushogeschool Brussel, Campus Kaai
Onderwijstaal	Nederlands
Studieomvang (in studiepunten)	60
Vereiste vooropleidingen en toelatingsvoorwaarden	Vooropleidingen: • Academische bachelor in de podiumkunsten • Professionele bachelor in de podiumkunsten; Schakelprogramma naar Master of Arts in musical Toelatingsvoorwaarden: slagen voor de verplichte toelatingsproef

Bijlage 2: Opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR)

1. LO1 Cultuurcontextueel inzicht

De afgestudeerde master vindt zijn toegang tot diverse culturele activiteiten om zijn kunstenaarschap te inspireren en te voeden, en benut deze (internationale) activiteiten voor verdere professionalisering.

2. LO2 Artistieke uitvoering

De afgestudeerde master geeft creatief gestalte aan dragende musicalrollen met dramatisch verloop.

3. LO3 Artistieke persoonlijkheid

De afgestudeerde master is authentiek, heeft podiumcharisma, artistieke persoonlijkheid en individualiteit.

4. LO4 Audities afleggen

De afgestudeerde master legt op een kwaliteitsvolle manier professionele (internationale) audities af en beschikt over een uitgebreid portfolio.

5. LO5 Technische beheersing

De afgestudeerde master toont een gevorderde technische beheersing van de drie deelaspecten van musical, nl. dans, zang en spel.

6. LO6 Artistieke creatie

De afgestudeerde master verbindt de inhoudelijke componenten van musical (zang, dans en spel) en werkt deze uit tot een dramaturgisch onderbouwde artistieke creatie.

7. LO7 Interpretatie en expressie

De afgestudeerde master zet technische beheersing en inhoudelijk inzicht om in interpretatie en expressie, en kan dit vastleggen en reproduceren in functie van een professionele productie.

8. LO8 Artistiek onderzoek

De afgestudeerde master ontwikkelt individueel een op eigen artistiek onderzoek gebaseerde methodologie en proces, die uitmonden in een artistieke realisatie.

9. LO9 Artistieke en collegiale verantwoordelijkheid

De afgestudeerde master geeft blijk van artistieke en collegiale verantwoordelijkheid binnen een professionele context.

10. LO10 Discours en dialoog over eigen werk

De afgestudeerde master communiceert en debatteert (mondeling en schriftelijk) vanuit zijn artistieke visie over eigen werk, zowel met collega's als met leken.

11. LO11 Kritisch-maatschappelijk referentiekader

De afgestudeerde master gebruikt zijn artistieke persoonlijkheid en kritisch-analytisch inzicht om te reflecteren over zijn plaats in de maatschappij, zowel in het algemeen als gerelateerd aan de kunstwereld.

12. LO12 Ondernemingszin

De afgestudeerde master kan het resultaat van een artistiek proces als 'pilot' aanbieden aan producent en publiek, en is hierbij op de hoogte van bestaande samenwerkingsverbanden, subsidies, financieringsmogelijkheden, professionele netwerken, multimediale mogelijkheden en PR-kanalen.

13. LO13 Artistieke vormgeving

De afgestudeerde master gaat in dialoog met scenografen en podiumtechniekers om de vormgeving van zijn artistiek product gestalte te geven.

Bijlage 3: Samenstelling van de commissie

De beoordeling is gebeurd door een commissie van deskundigen aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

- **Peter Van Dosselaer** (voorzitter): Docent Dans aan de academies Fontys FAA en Codarts. Resident director bij DG&C;
- **Geert Kestens** (commissielid): Trajectbegeleider en internationaal anker opleiding Drama, onderzoeker LUCA School of Arts, campus Lemmens;
- **Bjorn Dobbelaere** (commissielid): Muzikaal leider uit Londen, voormalig departementshoofd MA musical aan de Royal Academy of Music;
- **Maja Van Honsté** (commissielid): (Musical)actrice uit Vlaanderen;
- **Helga Ameye** (student-commissielid): student muziek KASK & Conservatorium.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Mike Slangen** (*procescoördinator*): beleidsmedewerker NVAO;
- **Roxanne Figueroa Arriagada**, extern secretaris.

Alle commissieleden hebben de deontologische code van de NVAO ondertekend.

Bijlage 4: Programma voor de dialoog met de opleiding

24 april 2025 – Campus Kaai	
12u00 – 13u00	Ontvangst en lunchcommissie
13u00 – 14u30	Intern overleg commissie
14u30 – 15u30	Gesprek met opleidingsverantwoordelijken • Opleidingshoofd Master Musical • Directeur Koninklijk Conservatorium Brussel • Onderwijsontwikkelaar Koninklijk Conservatorium Brussel • Kwaliteitscoördinator Koninklijk Conservatorium Brussel • Studentenbegeleider Koninklijk Conservatorium Brussel • Onderzoekscoördinator Koninklijk Conservatorium Brussel
15u30 – 15u45	Intern overleg commissie
15u45 – 16u45	Gesprek met studenten • 5 Masterstudenten • Student schakelprogramma • Student schakelprogramma - zij instromer
16u45 – 17u15	Intern overleg commissie
20u00 – 21u00	Toonmoment opleiding
25 april 2025 – Campus Kaai	
08u30 – 09u30	Gesprek met docenten • Docent Moderne dans en stagebegeleider • Promotor masterproef • Docent Zang • Docent Zakelijk beleid • Board Masterproef • Promotor masterproef en docent Literatuurstudie en dramaturgie in schakelprogramma • Hoofddocent Auditietraining; • Board Masterproef en docent Musicalonderzoek in schakelprogramma • Docent Artistieke Onderzoekspraktijken • Stagecoördinator en begeleider van eigen werk
09u30 – 09u45	Intern overleg commissie
09u45 – 10u45	Gesprek met alumni en werkveld • 2 alumni 2023-2024 • 3 alumni 2022-2023 • Productieleider Backstage-Producties • Directeur Live Events Studio 100 • Co-artistiek directeur Broder • Casting director Deep Bridge • Zakelijk en artistiek leider Het Achterland en Eén Zee)
10u45 – 11u15	Vrije ruimte – facultatief gesprek • Opleidingshoofd Master Musical • Studentenbegeleider Koninklijk Conservatorium Brussel
11u15 – 12u00	Intern overleg commissie
12u00 – 12u15	Afsluitende dialoog

Bijlage 5: Verantwoording

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het *“Beoordelingskader Opleidingsaccreditatie op maat van de eigen regie”* van juni 2020, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 27 november 2020.

Nadat de aanvraag ingediend door de instelling ontvankelijk werd verklaard, heeft de NVAO een commissie samengesteld. Deze commissie werd goedgekeurd door het dagelijks bestuur van de NVAO. De instelling tekende geen bezwaar aan tegen de commissie.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan een voorbereidend overleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens de voorbereidende werkzaamheden heeft de commissie verder alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens de dialoog met de instelling en de opleiding voorbereid.

Aan de hand van NVAO's Waarderende Aanpak heeft de commissie zich tijdens de dialoog verder verdiept in de context van de opleiding en op basis daarvan een onderzoek gevoerd naar de kwaliteit van de opleiding.

Tijdens de afrondende werkzaamheden heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een holistisch oordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van beoordelingsrapport. Eens alle commissieleden hadden ingestemd met de inhoud van het beoordelingsrapport, heeft de voorzitter van de commissie het beoordelingsrapport vastgesteld. Het door de voorzitter vastgestelde beoordelingsrapport werd aan de NVAO bezorgd.

Bijlage 6: Overzicht van het bestudeerde materiaal

Documentatie beschikbaar gesteld bij de aanvraag

- Zelfevaluatie rapport
- Bijlage 1: Opleidingsplan
- Bijlage 2: Kengetallenrapport
- Bijlage 3: Opvolging adviesrapport TNO

